

Informatsioon ja Eesti seisukohad Euroopa Ülemkogu kohtumiseks 14. detsembril 2007. a

Dokumendis toodud seisukohad on ministeeriumidele ning Riigikantseleile aluseks Euroopa Ülemkogu ettevalmistavate kohtumiste juhiste ning jutupunktide koostamisel. Seisukohad on koostanud Riigikantselei Euroopa Liidu sekretariaat koostöös Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Rahandusministeeriumi, Haridus- ja Teadusministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi, Siseministeeriumi, Justiitsministeeriumi ning Välisministeeriumiga.

Lühiülevaade ülemkogu kohtumise teemadest

Eesistuja poolt 12. novembril esitatud esialgse päevakorra kohaselt keskendub detsembri ülemkogu kolmele teemale:

- justiits- ja siseküsimused,
- majandus-, sotsiaal- ja keskkonnaküsimused,
- välissuhted.

Samuti käsitletakse tarkade kogu moodustamist, millele võibki arutelu keskenduda. Ülemkogul on kavas vastu võtta ka globaliseerumise deklaratsioon, mille teksti eesistuja veel liikmesriikidele esitanud ei ole.

Tarkade kogu (arutelurühm)

Prantsusmaa presidendi Nicolas Sarkozy ettepanekust tulenevalt arutatakse tarkade kogu moodustamist, kes analüüsiks Euroopa tulevikku pikemas perspektiivis ja teeks ettepanekud Euroopa Liidu rolli kohta aastatel 2020-2030. Arutlusele tuleb tarkade kogu mandaat ning koosseis. Praeguse seisuga ei ole eesistuja esitanud liikmesriikidele mandaadi eelnõu ega kogu koosseisu puudutavat aluspaberit.

Eesti seisukoht: Eesti toetab tarkade kogu moodustamist. Eesti jaoks on oluline, et tarkade kogu arutelude mandaat oleks selgelt piiritletud ning et arutelud ei keskenduks Euroopa piiride määramisele, vaid oleksid suunatud peamistele EL ees seisvate väljakutsetele, nagu energia ja kliimamuutused, majanduse konkurentsivõime, ränne ja demograafia ning ühine välis- ja julgeolekupoliitika. Oleme seisukohal, et vältida tuleks uute võimalike lepingumuudatuste arutelu, et hoida tulevikuarutelusid lahus reformilepingu ratifitseerimisprotsessist. Tarkade kogu arutelude tulemus ei tohiks olla liikmesriikidele ja institutsioonidele siduv. Arvestades Euroopa Parlamendi valimisi 2009. aastal, võiks tarkade kogu töö lõpetamise tähtaeg olla 2009. a lõpp. Tarkade kogus ei peaks esindatud olema kõik liikmesriigid, kuid kogu koosseis peab olema võimalikult laiapõhjaline ning koosnema mitte ainult poliitikutest, vaid ka teadlastest, äriingcondade esindajatest. Tarkade kogu koosseis peaks olema geograafiliselt tasakaalustatud.

Justiits- ja siseküsimused

Schengeni laienemine

Ülemkogu tervitab Schengeni piirkonna laienemist, mis leiab aset maa- ja merepiiride osas 21. detsembril 2007. a ja õhupiiride osas 30. märtsil 2008. aastal.

Eesti seisukoht: Eesti toetab ja tervitab Euroopa Liidu sisepiiridel kontrolli kaotamist.

Rändepoliitika

Ülemkogu annab hinnangu tervikliku rändepoliitika rakendamise hetkeseisule.

Eesti seisukohad: Aafrikat ja Vahemerd puudutavates küsimustes toetab Eesti ühtset Euroopa rändepoliitikat, mis tugineb liikmesriikide vastastikusel usaldusel ja vastutusel. Eesti panustab Aafrika suunalisse tegevusse kaudselt läbi arenguabi. Kindlasti ei ole me nõus ümberasustamiskvootidega, mis puudutab asüülitaotlejaid.

Eesti toetab üldise lähenemisviisi rakendamist Euroopa Liidu ida ja kagu naaberpiirkondadele. Euroopa naabruspoliitikaga hõlmatud riigid Ida-Euroopas on Eesti jaoks prioriteetse tähtsusega. Peame oluliseks inimestevaheliste kontaktide hõlbustamist ning viisarežiimi lihtsustamise jätkumist nende riikidega.

Eesti on ennekõike huvitatud dialoogi arendamisest illegaalse immigratsiooni valdkonnas Venemaa, Ukraina, Valgevene, Moldova, samuti aga Armeenia, Aserbaidžani ja Gruusiaga. Eesti jaoks on oluline tagasivõtulepingu täielik rakendamine Venemaa poolt, mistõttu on oluline koostöö süvendamine Venemaaga eksperttasandil. Integreeritud piirihalduse ja illegaalse migratsiooni vastase võitluse osas saab Eesti panustada ennekõike oskusteabe jagamise teel. Eesti peab vajalikuks, et tähelepanu pöörataks tagasivõtulepingute sõlmimisele Armeenia, Aserbaidžani ning Gruusiaga ning tagataks olemasolevate tagasivõtulepingute efektiivne rakendamine. Legaalsete rände osas toetab Eesti komisjoni ettepanekuid, mis soodustavad eelkõige kõrgelt kvalifitseeritud tööjõu kontrollitud sisserännet. Samas peame oluliseks ühenduse-eelistuse kindlat säilimist, mis tähendab, et EL-i kodanik peaks alati jääma eelistatunasse seisu võrreldes kolmandate riikide kodanikega.

Pagulasküsimustes oleme valmis jätkama eraldiste tegemist UNHCRile ning toetame regionaalsete kaitseprogrammide edasiarendamist. Samas otsesest osalust (nt ümberasustamisprogrammides) Eesti hetkel ei planeeri.

Küberjulgeolek-küberkuritegevuse vastane võitlus

Eesti soovib, et ülemkogu käsitleks justiits- ja siseküsimuste all vajadust kujundada EL ühtse küberjulgeoleku ja küberkuritegevuse vastase võitluse poliitikat.

8.-9. novembril 2007 võttis justiits- ja siseasjade nõukogu vastu küberpoliitika teemalised järeldused, mis suures osas lähtusid komisjoni mais 2007 avaldatud teatisest küberkuritegevuse vastase võitluse üldise poliitika kujundamise kohta. Eesti osales aktiivselt nõukogu järelduste teksti koostamisel ning viis teksti sisse mitmeid Eesti jaoks tähtsaid muudatusi. Muuhulgas on Eesti Euroopa Komisjonile välja pakkunud parandusettepanekud EL karistusõiguse muutmiseks teatud kriitilise infrastruktuuri arvutisüsteemide osas (justiitsminister R. Langi kiri volinik F. Frattinile).

Eesti seisukoht: Peame oluliseks ELi ühtse laiaulatusliku ja koherentse küberkuritegevuse vastase võitluse poliitika kujundamist. Poliitika peaks hõlmama võimalikult palju teemasid: traditsiooniline kuritegevus elektrooniliste võrkude abil, pettused, laste seksuaalne kuritarvitamine, ebaseaduslik materjal, intellektuaalse omandi vargus, ainult elektroonilistes võrkude toimepandavad kuriteod ning majandus- ja teadustegevus.

On oluline, et poliitikas oleks selgelt eristatud riigi julgeolekumõõdet ja majanduskeskkonda puudutav osa ning teisalt ka üksikisiku õigusi ja turvalisust puudutav osa. EL ühtse poliitika osaks peab olema avatud ja (majanduslikku) arengut võimaldav lähenemine. Vajalike tegevustena ELis näeme täiendavat õiguskeskkonna analüüsi nii küberruumi turvalisuse kui ka küberkuritegevuse vastase võitluse osas. Eraldi tuleks analüüsida küberkuritegevuse mõju Euroopa liidu konkurentsivõimele.

Majandus-, sotsiaal- ja keskkonnaküsimused

Majanduskasvu ja tööhõive tegevuskava

Detsembri ülemkogul on kavas teha kokkuvõte senisest ettevalmistustööst ning anda konkreetset suunised Lissaboni majanduskasvu ja tööhõive uuendatud strateegia järgmise tsükli ettevalmistusteks kuni 2008. a kevadise ülemkoguni. Uue perioodiga seoses on Eesti seisukohal, et üldjoontes ei peaks majanduskasvu ja tööhõive strateegia struktuur ja peamised väljakutsed muutuma, lõppeesmärgid on hetkel seatud 2010. aastaks ning 2005-2008 oli vaid esimene etapp nende eesmärkide täitmisel. Leiame, et uuel perioodil tuleks veelgi rohkem rõhku panna reformide elluviimisele. Senisest mahukam ja kaalukam peaks olema ühenduse tasandi reformiplaan, mille kaudu on võimalik luua kõiki liikmesriike positiivselt mõjutavat lisandväärtust.

Oleme seisukohal, et strateegia keskmesse peaksid jääma 2006. a märtsi ülemkogul kokku lepitud ning konkurentsivõime tõstmise seisukohalt olulised neli võtmevaldkonda: teadus- ja arendustegevus ning innovatsioon; ettevõtluskeskkonna atraktiivsuse tõstmine; paindlik ja turvaline tööturg ning töötajate oskuste arendamine; energiaküsimused ja kliimamuutused.

Siseturu ülevaade

Vastavalt 2007. a märtsi ülemkogu otsusele esitas Euroopa Komisjon 20. novembril siseturu ülevaate, kus tehakse konkreetseid ettepanekuid siseturu toimimise parandamiseks. Komisjon on seisukohal, et siseturu muutmisel reaalsuseks kõigi kodanike jaoks tuleb eelkõige keskenduda olemasolevate reeglite tõhusamale rakendamisele ning uute seadusandlike algatuste kavandamisel süstemaatiliste mõjuanalüüside läbiviimisele ning huvigruppide kaasamisele.

Siseturu reaalseks toimimapanekuks peab Eesti oluliseks keskenduda reaalsete probleemide kõrvaldamisele: õigus- ja haldustakistuste kõrvaldamine, eeskätt tööjõu ja teenuste vabalt liikumiselt; sisemiste ressursside ärakasutamine (töötajate vaba liikumine) ning inimeste arendamine, selle asemel et keskenduda migratsioonipoliitikale, mis pikas perspektiivis ei ole konkurentsivõime tõstmisel lahenduseks; lähtuvalt majanduse ja turgude globaliseerumisest ettevõtjatele vajalike tingimuste loomine oma kaupade ja teenuste pakkumiseks ning telekommunikatsiooni-, energia- ja postiturgude liberaliseerimine; uusimate IT-lahenduste koordineeritud kasutuselevõtu soodustamine kogu Euroopas, mis aitab kaasa siseturu „viienda vabaduse” – teadmiste ja innovatsiooni vaba liikumise – arengule; soodsa innovatsioonikeskkonna loomine; olemasolevate kodanike teavitamise infokanalite (SOLVIT, Europe Direct, EURES jt) täiustamine.

Eesti seisukoht:

Toetame ülemkogu poolt edasiste suuniste vastuvõtmist majanduskasvu ja tööhõive strateegia uue perioodi ettevalmistamiseks. Samuti toetame siseturu ülevaate ning turvalise paindlikkuse ühiste põhimõtete heakskiitmist ülemkogu poolt.

Kliima ja energia

Ülemkogu käsitleb Bali kliimakonverentsi tulemusi ja energiaaspekte.

Eesti seisukoht:

Eesti toetab Euroopa Liidu juhtivat rolli kliimaprobleemide lahendamisel. Toetame kiiret ülemaailmset kokkulepet 2012. aasta järgseks perioodiks, et saavutada heitkoguste vajalik vähendamine, toetades samas säästvat arengut ja vaesuse vähendamist. Kokkulepe tuleks saavutada 2009. aastaks.

Eesti näeb realseid võimalusi märgatavaks kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamiseks, samas tuleks seejuures arvestada riikliku julgeoleku ja varustuskindluse aspekte. Eesti peab oluliseks arendada Euroopa Liidus fossiilkütustest elektri tootmise tehnoloogiaid, mille kasutamisel eraldub vähe süsinikdioksiidi. Euroopa energiatehnoloogia strateegiline kava peab hõlmama kõiki Euroopa Liidus kasutatavaid kohalikke energiaressursse, sh ka põlevkivi. Ainult nii on mõeldav saavutada Euroopa Liidu suurem sõltumatus imporditavast gaasist ja naftast.

Säästva arengu strateegia

Ülemkogu annab komisjoni aruande põhjal hinnangu säästva arengu strateegia senisele rakendamisele ja annab üldised suunad säästva arenguga seotud poliitika arendamiseks.

Eesti seisukoht:

Eesti ei pea vajalikuks uute strateegiliste eesmärkide seadmist pigem tuleb keskenduda juba seatud eesmärkide täitmisele. Eelkõige tuleb välja töötada tasakaalustatud, kuid tulemustele suunatud rakendusmehhanismid 2007. a kevadisel ülemkogul kokku lepitud kliima- ja energiaeesmärkide saavutamiseks, milles arvestatakse ka liikmesriikide eripäradega. EL säästva arengu strateegia tegevusprioriteedid järgmistel aastatel peavad sisaldama järgmisi teemasid: energiatõhusus ja energia varustuskindlus; 2012. aasta järgne kliimamuutuste poliitika ja heitkogustega kauplemise süsteem; säästev tarbimine ja tootmine; bioloogiline mitmekesisus. Horisontaalsetest teemadest peame eriti oluliseks teadus- ja arendustegevuse ja hariduse rolli säästva arengu strateegia rakendamisel.

Merenduspoliitika

Ülemkogu kutsub üles jätkama tööd EL merenduspoliitika väljakujundamisega.

Eesti seisukoht

Eesti on seisukohal, et erilist tähelepanu peab EL merenduspoliitika kujundamisel pöörama ühtse Euroopa Liidu mereruumi arendamisele. Maismaatranspordis kehtivate tolli- ja administratiivreeglite kandmine üle EL-sisesesse meretransporti võimaldab vähendada maismaa transpordi koormust ning aitab kaasa keskkonnasäästliku transpordi arendamisele. Tähelepanu tuleb pöörata ka keskkonnaga seotud küsimustele. Laevade CO₂ heidete ja saaste vähendamise kõrval on oluline regionaalse koostöö arendamine keskkonnaprobleemide lahendamisel. Olulisel kohal regionaalses koostöös on kolmandate riikide kaasamine ühtsesse tegevusse.

Läänemere strateegia

Eesti huvi on Läänemere piirkonna riikide koostöö süvendamise kaudu tugevdada regiooni konkurentsivõime kasvu tervikuna ning pöörata enam tähelepanu keskkonnamõõtmele. Soovime igati kaasa aidata Läänemere piirkonna suuremasse EL huviorbiiti tõstmisele, mistõttu Läänemere strateegia vastuvõtmine EL poolt on meie jaoks oluline eesmärk. Konkurentsivõime valdkonnas peame esmatähtsaks süvendatud koostööd avatud ühise turu tagamiseks, transpordi ja energia infrastruktuuri arendamiseks ning teadus- ja arendustegevuse ja innovatsioonipoliitika arendamiseks. Keskkonna osas peame vajalikuks

Läänemere reostustõrje küsimuste paremat koordineerimist Euroopa Liidu tasandil. Strateegia vastuvõtmine saab 2009. a II poolal olema ka üks Rootsi eesistumise prioriteete. Usume, et Läänemere strateegia kujunemine EL tasandil on väga kasulik regionaalse koostöö mudel kogu EL jaoks.

Eesti seisukoht: Eesti toetab Läänemere strateegia käsitlemist ülemkogu järeldustes.

GALILEO ja Euroopa Tehnoloogiainstituudi rahastamine

Euroopa satelliitnavigatsioonisüsteemi GALILEO ja Euroopa Tehnoloogiainstituudi (ETI) rahastamise osas Euroopa Liidu üldelarvest saavutati kokkulepe 23. novembri 2007. a rahandusministrite kohtumisel. Nõukogus saavutatud kokkulepe näeb ette GALILEO rahastamise ülejäävate põllumajandusrahade (finantsperspektiivi rubriik 2) ning osaliselt konkurentsivõime kulutuste (finantsperspektiivi rubriik 1A) arvelt. ETI rahastamine nähakse ette rubriigist 1A. ECOFIN-s saavutatud kokkulepe vastab valitsuse poolt varem heakskiidetud seisukohtadele. Kokkuleppe heakskiitmine ülemkogu poolt annab Euroopa Parlamendi presidendile võimaluse allkirjastada EL-i 2008. a eelarve.

Eesti seisukoht:

Eesti toetab GALILEO ja ETI rahastamise osas EL-i majandus- ja rahandusministrite kohtumisel (ECOFIN) saavutatud kokkuleppe heakskiitmist ülemkogu poolt.

Globaliseerumise deklaratsioon

2007. a oktoobris toimunud mitteametliku ülemkogu globaliseerumise ning Lissaboni strateegia välismõõtmel arutelude tulemusena olid kõik liikmesriigid ühel meelel, et EL ei tohi jääda kaitsepositsioonile, vaid peab võtma juhtiva rolli üleilmastumise suunamisel. Jätkuna mitteametliku ülemkogu aruteludele tegi Ühendkuningriigi peaminister Gordon Brown ettepaneku võtta detsembri ülemkogul vastu üleilmastumise deklaratsioon. Liikmesriigid toetasid ideed, kuid deklaratsiooni teksti ei ole eesistuja liikmesriikidele veel edastanud.

Eesti on seisukohal, et globaliseerumine edendab konkurentsi, mis omakorda toob pikemas perspektiivis kaasa majanduskasvu ja loob juurde töökohti. Seetõttu ei pea EL end üleilmastumise eest kaitsma, vaid keskenduma sellele, kuidas üleilmastumisega seotud uusi võimalusi maksimaalselt ära kasutada. Globaliseerumise positiivsete mõjude kindlustamiseks on oluline tõsta ELi ettevõtete konkurentsivõimet välisurgudel, säilitada Euroopa atraktiivsus investeerimiskeskonnana ning suurendada turgude ja ettevõtete paindlikkust, et reageerida toimuvatele muutustele. Euroopa peab vältima proteksionismi, mis toob kaasa hinnatõusu tarbijate ja ettevõtete jaoks ning piirab valikuvõimalusi. Seetõttu peame oluliseks vastastikkuse põhimõtte austamist suhetes kolmandate riikidega. Oluliseks peab Eesti ka teenustekaubanduse liberaliseerimist suhetes kolmandate riikidega.

Eesti seisukoht:

Võib toetada deklaratsiooni heakskiitmist detsembri ülemkogul. Deklaratsioonis sisalduvad põhimõtted peaksid olema võimalikult kooskõlas Eesti seisukohtadega EL konkurentsivõime, siseturu arendamise ja välismõõtmel osas.

Välissuhted

Vahetult enne ülemkogu võib järeldustesse lisanduda täiendavaid aktuaalsed välispoliitilisi teemasid.

Kosovo staatuse küsimus

Teema on päevakorras seoses käimasoleva Kosovo staatuse määramise protsessiga. Alates 28. septembrist 2007 on toimunud neli Kosovo staatuse läbirääkimiste vooru, kus mingit tulemust saavutatud ei ole. Kokku on suudetud leppida vaid selles, et Kosovo küsimus peab olema lahendatud võimalikult ruttu ning et Kosovo jagamine ei ole lahendus. Kontaktgrupp on määranud läbirääkimiste lõpptähtajaks 10. detsembri 2007. a. Läbirääkimiste laual on olnud kõik võimalikud valikud, kuid kõik need on vähemalt ühe osapoole poolt tagasi lükatud. Hetkel on kavas esitada neutraalse staatuse ettepanek. Selle alusel ei määratletaks Kosovo staatust, kuid reguleeritaks Serbia ja Kosovo vahelised suhteid erinevates valdkondades (kaubandus, tervishoid jms), pannes mõlemale poolele kohustused. Suure tõenäosusega ei saavutata 10. detsembriks läbirääkimistel lahendust Kosovo staatuse osas, mis paraku viib selleni, et Kosovo kuulutab välja ühepoolselt iseseisvuse. Euroopa Liit ei suuda iseseisvuse tunnustamises tõenäoliselt ühtsust saavutada. Parimal juhul võetakse vastu otsus, mis annab liikmesriikidele vabad käed Kosovo tunnustamiseks kui Kosovos on põhiseadus ja Ahtisaari plaanist tulenevad seadused vastu võetud. Samuti on vaja saavutada ühtsus Euroopa Liidu tsiviilmissiooni saatmiseks Kosovosse.

Eesti seisukoht:

Eesti avaldab tunnustust Troika tegevusele Wolfgang Ischingeri juhtimisel Kosovo staatuse läbirääkimistel. Euroopa Liidul on vastutus Kosovo edasise arengu pärast ning leiame, et EL peaks saatma Kosovosse oma tsiviilmissiooni niipea kui võimalik. Kosovo edasises arengus on oluline, et Kosovo järgiks kõiki Martti Ahtisaari ettepanekutest tulenevaid elemente.

Euroopa Liidu ja Aafrika Liidu tippkohtumine

Tippkohtumine toimub 7. –9. detsembril 2007 Lissabonis, kus võetakse vastu Euroopa Liidu – Aafrika ühisstrateegia, millega pannakse alus Euroopa Liidu ja Aafrika riikide partnerlusele ja konstruktiivsetele suhetele, ühisstrateegia esimene tegevuskava aastateks 2008–2010 ning Lissaboni deklaratsioon, mille põhisõnumiks on EL-Aafrika partnerluse jõudmine uuele tasemele. Samuti kinnitatakse Euroopa Liidu ja Aafrika tippkohtumiste edasist regulaarsust.

Eesti seisukoht: Eesti leiab, et Lissaboni tippkohtumisel vastuvõetav ELi-Aafrika ühisstrateegia avab uued võimalused partnerluseks ja koostöö tugevdamiseks nii ELi ja Aafrika vahel kui ühiselt globaalsete probleemidega tegelemisel.